

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Силвия Трифонова Трифонова-Праматарова, Университет за национално и световно стопанство (УНСС), София

на дисертационен труд за придобиване на научна степен „доктор на науките” в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика, Висше училище по застраховане и финанси (ВУЗФ), София

Автор: проф. д-р Юлия Добрева

Тема: „Глобални, регионални и национални измерения на социалните неравенства”

1. Общо описание на представените материали

Със Заповед № 698/16.12.2024 г. на ректора на Висшето училище по застраховане и финанси (ВУЗФ) проф. д.ю.н. Борис Велчев, съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедурата за защита на дисертация на тема „Глобални, регионални и национални измерения на социалните неравенства“ за придобиване на научна степен „доктор на науките” в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика. Автор на дисертационния труд е проф. д-р Юлия Добрева, ВУЗФ, София.

С решение на научното жури на първото му заседание съм определена за изготвяне на становище на трудовете на кандидата в рамките на настоящата процедура.

Предадените от проф. д-р Юлия Добрева материали включват всички необходими документи за процедурата, а именно: дисертационен труд, автореферат, списък на публикациите, резюмета на публикациите, самите публикации по дисертационния труд, списък на цитиранията, декларация за оригиналността на дисертацията, автобиография, заповед за научно жури.

Кандидатката е приложила общо 11 научни публикации по темата на дисертацията: 1 глава от колективна монография, 1 научна студия и 9 публикации в рецензирани нереферирани научни издания. Представените публикации, свързани с процедурата по придобиване на научна степен “доктор на науките” по направление 3.8 Икономика, отговарят на изискванията.

2. Кратка биографична информация на кандидата

Проф. д-р Юлия Добрева притежава бакалавърска степен по специалност „Английска филология“ от СУ „Св. Климент Охридски“ и магистърска степен по специалностите „Британска и американска литература и култура“ и по „Стопанско управление“ от същия университет. Тя придобива образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност 3.8 Икономика (Политическа икономия) от СУ „Св. Климент Охридски“. Проф. д-р Добрева има богат практически професионален и академичен опит. Работила е в „Държавен фонд „Земеделие“ – Разплащателна агенция, Централна кооперативна банка АД и Търговска банка Д АД. От 2012 г.

тя започва работа във ВУЗФ като хоноруван асистент в катедра „Финанси“ както и почетен лектор към Международния факултет на Университета в Шефийлд, Великобритания. Впоследствие тя израства в главен асистент (от 2014 г.), доцент (от 2016 г.) и професор (от 2021 г.) във ВУЗФ. От 2021 г. тя е заместник-ректор по учебната дейност на ВУЗФ. В момента тя води курсове по „Устойчиво развитие на икономиката“, „Поведенчески финанси“, „Икономика – I част“, „Business Economics“ и др. Автор е на редица научни публикации, посветени на проблемите на устойчивото развитие, глобалната икономика, поведенческата икономика и институционалното развитие. Участвала е в различни международни научни конференции и проекти в Италия, Англия, Дания, Литва, Чехия, Полша, Гърция, Турция, Румъния, Катар и др.

3. Актуалност на темата и уместност на целите и задачите

Темата на дисертационния труд на проф. д-р Юлия Добрева е изключително актуална и значима в социално-икономически аспект. Изследването допринася за надграждане на икономическите знания с цел ограничаване на социално-икономическите неравенства и в частност неравенствата на доходите в глобален, регионален и национален аспект.

Целта на дисертационния труд е да се направи задълбочено изследване на съвременните характеристики на глобалните, регионални и национални социално-икономически неравенства.

Целта на дисертационния труд е декомпозирана в 6 изследователски задачи на труда.

4. Познаване на проблема

Кандидатката е много добре запозната с проблема на дисертационното изследване. За това допринася и нейният богат практически мениджърски и академичен и изследователски опит. От особен научен интерес е изследването на проблематиката на бедността и неравенството, и как те се отразяват на икономическия растеж.

Обект на изследване на труда са неравенствата в доходите, а предмет на изследване са тенденциите в доходните неравенства в различни региони и как те се съпоставят с националните социално-икономически неравенства в България.

Изследователската теза на труда е, че неравенствата в глобален, регионален и национален мащаб са породени от специфични за конкретния регион фактори с икономически, социален и политически произход. Формулирани са и 2 хипотези на изследването, а именно: 1/ За задълбочаване на неравенствата допринасят различни по рода си кризи и промени в икономическите модели; 2/ Преодоляването на неравенствата в условията на 21-ви век е постижимо, ако се ангажират всички институционални механизми, като се засили политиката по насърчаване на иновациите и насочване на финансирането към високопродуктивни инвестиции.

5. Методология на изследването

За изпълнение на целта и задачите на дисертационния труд са използвани разнообразни научноизследователски методи: теоретико-методологичен анализ, сравнителен анализ,

дескриптивен анализ, метод на анализа и синтез, метод на индукция и дедукция, графичен и табличен анализ, критичен анализ и др. Използваната методология съответства на целите и задачите на изследването.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд на проф. д-р Юлия Добрева е с общ обем от 208 страници. Той се състои от увод, основен текст в три глави, заключение и използвана литература. Списъкът на използваната литература включва общо 137 източника на английски език. Дисертационният труд съдържа 31 фигури и 11 таблици.

Първа глава на труда е посветена на основните характеристики и теоретични постановки за неравенството. Основен акцент тук правилно е поставен върху връзката между неравенството, бедността и социалните индикатори. Тази връзка е обоснована от теоретична гледна точка чрез преглед на теориите за неравенството и бедността – двусекторния модел на Рикардо, идеите на Карл Маркс, неокласическата теория и модела на излишъка на работна ръка. Изследваните измерители на неравенството като коефициентът на Джини и индексът на Тейл, и социалните показатели като универсалният базов доход, социалните трансфери към бедните, индексът на физическо качество на живот и др., са представени с техните особености в различни региони на света, в т.ч. в Балканския регион. Те са анализирани от гледище на икономическия растеж в тези региони, въз основа на което се извеждат интересни и полезни изводи.

Втора глава на труда е посветена на глобалните и регионалните аспекти на неравенството по примера на САЩ, Европа, Азия, Африка и Южна Америка. Приложен е критичен подход към факторите, допринесли за неравенствата, тенденциите в тяхната динамика и са изведени бъдещи перспективи за преодоляване на неравенствата. Научен интерес представлява и анализът на неравенствата в условията на икономическите кризи, възникнали в изследваните региони, в т.ч. и на отражението на пандемията от Ковид-19.

Третата глава на дисертацията е посветена на изследването на националните аспекти на неравенството. Систематизирани са основните фактори, допринесли за неравенството в България, под влияние на различни социално-икономически тенденции и процеси. Изведени са основните характеристики на неравенството в България на базата на формулирана методология за идентифициране на неравенствата в доходите у нас. На тази основа са препоръчани конкретни мерки за намаляване на подоходното неравенство в България и за постигане на социална устойчивост, свързани с икономическия растеж, базиран на иновации, съобразяването на минималната работна заплата със стандарта на живот, въвеждането на прогресивно данъчно облагане и подобряване на образованието с фокус върху връзката между бизнеса и академичните среди.

В Заключението на труда са обобщени основните изводи от изследването. Може да се обобщи, че заложената цел и поставените задачи на дисертационния труд са постигнати, а изследователската теза е потвърдена.

7. Научни приноси и значение на резултатите от изследването за науката и практиката

Дисертационният труд на проф. д-р Юлия Добрева се отличава със значими научни и научно-приложни приноси, а именно:

1. Обогаляване на съществуващите знания относно взаимовръзката между неравенството и икономическия растеж, и теоретично обосноваване и идентифициране на основни индикатори за измерване на неравенството и обуславящи го фактори.
2. Формиране на нови знания относно проявлението на неравенствата в различни региони на света (Азия, Африка, Латинска Америка), с извеждане на основни специфични характеристики на неравенствата в тези региони под влияние на различни кризи и промени в икономическите модели.
3. Открояване на специфичните аспекти на социално-икономическото неравенство в Европа, в сравнителен анализ с неравенството в икономиката на САЩ.
4. Приложен е критичен анализ относно тенденциите и факторната обусловеност на неравенството на доходите в България през периода 2000-2022 г.
5. Предложени са конкретни мерки за намаляване на доходното неравенство в България и за постигане на социална устойчивост.

8. Оценка на публикациите по дисертационния труд

Проф. д-р Юлия Добрева е представила за процедурата общо 11 научни публикации по темата на дисертацията: 1 глава от колективна монография, 1 научна студия и 9 публикации в рецензирани нереферирани научни издания, в т.ч. доклади от конференции и статии. Всички публикации са нейни самостоятелни разработки. 9 от публикациите са на английски език.

9. Оценка на съответствието с националните минимални изисквания

Справката за изпълнението от проф. д-р Юлия Добрева на минималните национални изисквания за придобиване на научната степен „доктор на науките” по професионално направление 3.8. Икономика, показва наличието на 440 т. при минимално изискуеми от 350 т., което напълно отговаря на нормативните изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ.

10. Автореферат

Авторефератът е в общ обем от 64 стр. и коректно отразява структурата и съдържанието на дисертационния труд.

11. Критични бележки и препоръки

Нямам критични бележки към дисертационния труд на проф. д-р Юлия Добрева.

Една препоръка, която мога да отправя за бъдещите й научни изследвания по проблематиката на социално-икономическите неравенства, е да обхване и политиките и подходите на международните финансови институции, насочени към намаляване на неравенствата и бедността в глобален мащаб.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на тема „Глобални, регионални и национални измерения на социалните неравенства”, с автор проф. д-р Юлия Добрева, е задълбочено научно изследване по тази проблематика, със значими научни и научно-приложни приноси. Представените материали са съобразени с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Въз основа на това давам положителна оценка на научните изследвания, представени в горепосочения рецензиран дисертационен труд и автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на уважаемите членове на научното жури да присъдят на проф. д-р Юлия Добрева научната степен „доктор на науките” в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика.

14.02.2025 г.

София

Рецензент:

(проф. д-р Силвия Трифонова-Праматарова)